

Сливания и концентрация на стопанска дейност

д-р Мирослава Маринова, експерт по икономика и конкурентно право

<http://www.constantproject.eu>

- Прагове за нотификация на сливания съгласно Регламент 139/2004 (Прагове за уведомление ЗЗК)
- Определяне на съответен пазар
  - Значение на концепцията
  - Подход за определяне на съответен пазар
  - Доказателства за дефинирането на пазари - продуктово измерение
  - Особености при определяне на съответния пазар на пазари, базирани на двустранни пазари и онлайн платформи
- Анализ на практиката на европейските съдилища
- Google/DoubleClick, Facebook/Whatsapp

Прагове за нотификация на сливания съгласно Регламент 139/2004

- Регламентът за сливанията се прилага за концентрации с „европейско измерение“.
- Дали една сделка има европейско измерение зависи от това дали отговаря на определени прагове на оборота.
- Тези прагове се прилагат без оглед на съществени въпроси, свързани с конкуренцията, на националността на страните, на страната, в която се осъществява сделката или на приложимото към сделката право.

- Съществуват два алтернативни групи прагове

- Основен праг:

Комбиниран световен оборот на всички предприятия по сделката над 5 млрд. евро.

Оборотът на всеки от поне две от предприятия, трябва да е по-голям от 250 млн. евро в ЕС.

- Концентрацията няма „европейско измерение“, ако всяко от засегнатите предприятия реализира повече от две трети от своя оборот в една и съща държава-членка.

Вторичен праг/алтернативен

- Комбиниран световен оборот над 2,5 млрд. евро на всички предприятия по сделката.
- Оборотът на всеки от поне две от предприятия, трябва да е по-голям от 100 млн. евро на Европейско ниво или най-малко в 3 държави-членки.
- Във всяка от поне 3 държави-членки, оборотът от най-малко две предприятия трябва да е над 25 млн. евро.

Как се изчисляват праговете за уведомяване?

- Съвкупен оборот на всички предприятия по сделката от последната стопанска година.
- Ако продавачът не запази контрол, неговият оборот не трябва да бъде взет под внимание.
- Специфични правила се прилагат при изчисляване на оборота на банки, финансови и застраховка институции.

Чл. 24. (1) Концентрациите подлежат на задължително предварително уведомяване пред комисията, ако сумата от общите обороти на всички предприятия - участници в концентрацията на територията на Република България през предходната финансова година, надхвърля 25 млн. лв., и

1. оборотът на всяко едно от поне две от предприятията - участници в концентрацията на територията на Република България през предходната финансова година, надхвърля 3 млн. лв., или
2. оборотът на предприятието - обект на придобиване на територията на Република България през предходната финансова година, надхвърля 3 млн. лв.

Характеристики на пазарите, базирани на онлайн платформи, които ги отличават от традиционните пазари

- На първо място, определянето на кои фирми се конкурират помежду си може да бъде по-голямо предизвикателство, тъй като фирмите с различни бизнес модели могат да предоставят подобна услуга на потребителите.
- Така например, във Франция националният държавен железопътен доставчик SNCF вижда като основен конкурент онлайн платформата за обмен на автомобили Blablacar.

Характеристики на пазарите, базирани на онлайн платформи, които ги отличават от традиционните пазари

- Второ, бариерите за навлизане са ниски и новонавлизащите с по-добри идеи бързо могат да дойдат на пазара и да изместят лидерите в индустрията, поради което пазарните дялове не дават представа за наличието на господстващо положение.
- Трето, границите между „пазарите“ са неясни. Например, Амазон е световен лидер в онлайн продажби, но използвайки тази своя позиция, Амазон предлага платформа за рекламодатели, която се явява един от най-големите конкуренти на Google, Facebook и Yahoo.

Характеристики на пазарите базирани на онлайн платформи, които ги отличават от традиционните пазари

- Традиционната икономическа теория казва, че ако предприятие с господстващо положение, продава под себестойност е много вероятно да злоупотребява с тази си позиция с цел отстраняване на конкуренти (хищническо ценообразуване).
- Много често, при този тип пазари услугата се предоства безплатно (няма такса за присъединяване и ползване на Google, Facebook и Yahoo), но дори се стимулират потребителите от едната страна на пазара, което привлича потребители от другата страна на пазара (колкото повече потребители ползват тези платформи, толкова по-висока е цената за рекламодатели).
- Този пример показва, че анализ на цената само на едната страна на пазара, може да установи антиконкурентно поведение, когато всъщност именно това ценообразуване носи ползи за потребителите на платформата.

- Особена характеристика на тези пазари е възникването на т.нар. мрежови ефекти.
- Мрежови ефект или „икономии от мащаба“ от страна на търсенето е положителният ефект, описан в икономиката и бизнеса, при който всеки допълнителен потребител на стоката или услугата, увеличава стойността на този продукт/услуга за останалите потребители.
- Когато е налице мрежов ефект, стойността на продукта се увеличава в зависимост от броя други потребители, които го използват. Този мрежови ефект се нарича директен мрежови ефект.

Определяне на съответен пазар

- Концепцията за съответния пазар играе централна и често критична роля при прилагането на правото на ЕС в областта на конкуренцията.
- Дефиницията на пазара, често има решаващо влияние върху резултата от дадено разследване.
- “Пазарната сила често се свързва с пазарния дял, който зависи от определянето на пазара, поради което определянето на пазара фактически предопределя изхода на делото” (Kodak v. ITS 54 US 451, 1992)
- По принцип, колкото по-тясно е определен пазарът, толкова по-вероятно е фирмата да има пазарна мощ. Не е изненадващо, че фирмите са склонни да се застъпват за по-широки определения на пазара, отколкото тези, приети от органите по конкуренция.

- С Решение 393/2009, КЗК приема Методика за извършване на проучване и определяне на пазарното положение на предприятията на съответния пазар във връзка с прилагането на разпоредбите на Закона за защита на конкуренцията (обн., ДВ, бр.102 от 28 ноември 2008 г.) по отношение на:
  - споразумения, решения и съгласувани практики - чл. 15 от ЗЗК и чл. 101 от ДФЕС;
  - монополно и господстващо положение на пазара - чл. 21 от ЗЗК и чл. 102 от ДФЕС;
  - концентрация между предприятия - чл. 22 от ЗЗК.

- Главната цел при определянето на съответния пазар е да се установи дали потребителят има действително алтернативен избор по отношение на конкретния продукт в определена географска територия.
- Продуктовият пазар включва всички стоки и услуги, които могат да се приемат от потребителите като взаимозаменяеми или заместими по отношение на техните характеристики, цени и предназначение.
- Това са стоки, между които съществува висока степен на взаимозаменяемост, която е достатъчна, за да бъдат квалифицирани стоките като конкурентни на един общ пазар (висока кръстосана ценова еластичност при търсенето).

-
- Ако се установят взаимозаменяеми стоки, техните доставчици трябва да се включат като участници на съответния пазар. Добавянето на други участници променя пазарното положение на 'разследваното' предприятие.
  - Широко използван е европейската практика е Тестът на хипотетичния монополист (SSNIP), който се използва, за да се определи дали купувачът, в резултат на повишаване на цената, ще замени (или е готов да замени) анализирания продукт с други продукти.
  - След като се определи продуктовия пазар е необходимо да се определи и неговото географско измерение. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми стоки или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседните райони.

Подход при определяне на съответен пазар

- Комисията приема широк спектър от доказателства, даващи възможност за оценка на степента, в която заместимостта е налице.
- Един вид доказателства може да са от съществено значение в зависимост от характеристиките и спецификата на индустрията и продуктите или услуги, които се разглеждат.
- Същият вид доказателства може да не е от значение в други случаи.
- Комисията прилага отворен подход по отношение на емпиричните доказателства, с което цели да използва ефективно цялата налична информация, която може да е релевантна за отделни случаи.

Доказателства за дефинирането на пазари - продуктово измерение

- Въпросът за дефинирането на съответния пазар е разгледан за първи път от Съдът на Европейските общности по делото Continental Can (Europemballage Corpn. and Continental Can Inc. v. Commission [1973] ECR 215)
- Съдът не приема дефиницията на съответния пазар на Комисията и подчертава ролята на анализа на взаимозаменяемостта на продуктите.
- Алтернативен подход - В United Brands, Съдът реши да не разчита на кръстосана еластичност на търсенето и възприема по-субективен тест, основаващ се на качествените особености на бананите.

Доказателства за дефинирането на пазари - продуктово измерение

■ Анализ на продуктите характеристики и предназначението

- Дават възможност на Комисията като първа крачка да се ограничи в областта на разследването на възможни заместители.
- Продуктовите характеристики и предназначението, са недостатъчни, за да се установи дали два продукта са взаимозаменяеми по отношение на търсенето.
- Функционалната взаимозаменяемост или приликата в характеристиките не могат, сами по себе си да предоставят достатъчни критерии, поради това че реакциите на потребителите по отношение на относителната промяна на цените може да се определят също така и от други обстоятелства.

Доказателства за заместимост в близкото минало

- В определени случаи е възможно да се анализират доказателства, свързани със случаи от близкото минало или шок на пазара, които да предоставят действителни примери за заместимост на два продукта.
- Когато е на разположение, такъв вид информация обикновено е от основно значение за дефиницията на пазара.
- Навлизането на нови продукти в миналото може също да предостави полезна информация, за да се анализира прецизно кои продукти са загубили част от продажбите си в полза на новия продукт.

Становища на потребители и конкуренти/пазарни проучвания

- Комисията често се свързва с основните потребители и конкуренти, за да събере информация за тяхното мнение за границите на продуктовия пазар, както и за по-голямата част от фактическата информация, за да направи заключение за обхвата на пазара.
- Изследванията на пазара, които са поръчани от предприятия в миналото и които са използвани от предприятия при вземането от тяхна страна на решения по отношение на цените на техните продукти и/или действия, свързани с продажбата, може да предоставят полезна информация за определяне на съответния пазар.

Особености при определяне на съответния пазар на пазари базирани на двустранни пазари и онлайн платформи

Проблеми при прилагането на традиционния подход

-
- Дефинирането на пазари, базирани на онлайн платформи, може да създаде затруднения, които да доведат до дълъг съдебен процес в събиране на различни доказателства и постоянното им оспорване от страните по делото.
  - Причината е, че тези пазари имат особености, които ги отличават от традиционните пазари, като например наличието на различни видове търсене от двете страни на платформата, което е взаимосвързано и наличието на различни цени.

Основни въпроси при определяне на съответния пазар при многостранни пазари

- Дали различните страни на платформата представляват самостоятелни продуктови пазари или те трябва да се разглеждат комбинирано - като част от един обвързан пазар.
- Второ, особеното при онлайн платформите е, че едната страна на пазара получава услугата безплатно, т.е. субсидирана е от другата страна на пазара, която заплаща, поради което възниква въпросът дали пазара не трябва да се анализира само от страната на която има плащане

Приложим ли е Тестът SSNIP?

- Въпросът, на който трябва да се отговори, е дали клиентите на съответните предприятия биха преминали към наличните заместители или доставчици, намиращи се на друго място, в отговор на хипотетично малкото (в границите от 5 % до 10 %), но постоянно относително увеличение на съответните цени на продуктите и в пространствата, които се изследват.
- Ако се приложи едностранният SSNIP тест на многостранните пазари, това би пренебрегнало последствията от косвените мрежови ефекти и взаимната зависимост между страните.
  - Renata B Hesse, 'Two-Sided Platform Markets and the Application of the Traditional Antitrust Analytical Framework' (2007) 2 Competition Poly Intl 191, 192–93; David S Evans, 'Two-Sided Market Definition' (2009) 2

- Да вземем, например, вестникарският бизнес, който засяга читателите на вестника от една страна и рекламодателите - от друга.
- Двете страни на пазара имат различно ценообразуване.
- Търсенето от едната страна на пазара определя търсенето и цената за реклама.
- В този случай е абсолютно погрешно да се изследва дали пазарът на вестници е отделен съответен пазар, кои вестници са взаимозаменяеми и дали увеличението на цената на един вестник ще доведе до отлив на читатели, които ще пренасочат своето търсене към издание с подобно съдържание. Това е така, защото ако цената на вестника се повиши, няма да се намали само броя на читателите (което означава намалени приходи от продажби и абонамент), но също ще намалееят приходите от реклама, които са основен фактор в този бизнес. Следователно, определянето на пазара трябва да бъде на базата на това как ще се отрази повишената цена на вестника от двете страни на платформата.

Пример от практиката на КЗК

- Концентрация на стопанска дейност „БГ Принтмедия” ООД, г-н Огнян Донеv и г-н Любомир Павлов да придобият съвместен контрол върху „Медийна група България-Холдинг” ООД
- КЗК установява, че сделката засяга пазара на реклама в печатни издания от страна на придобиващото дружество и пазара на печатни издания и разпространение на печатни издания от страна на придобиваното дружество.
- КЗК прави извода, че участниците в концентрацията не оперират на един и същ продуктов пазар, поради което не са налице пазари, върху които настоящата концентрация ще окаже въздействие и сделката по никакъв начин не би породила опасения за ефективната конкуренция на нито един от дефинираните съответни пазари.

Пример от практиката на КЗК - Секторен анализ на конкурентната среда в сектора на разпространение на вестници и печатни издания

- КЗК извършва анализ на сектора, като подробно разглежда пазара на печатните издания – проследява промяна на брой заглавия, тиражи и брой вестници на лице от населението, разпределение по тематична обособеност, тенденции при издаването на вестници, взаимозаменяемост между печатните издания (по-конкретно националните вестници) с други медии (радио и телевизия), взаимозаменяемост между вестниците и списанията, взаимозаменяемост между националните и регионални всекидневници, взаимозаменяемост на печатните издания (вестници и списания) с електронните издания, взаимозаменяемост на платените печатни издания с безплатните (20 страници).
- КЗК разглежда пазара на разпространение, като прави анализ на финансовите показатели на разпространителите (30 страници) и заключава, че **поради липса на данни за пазарните дялове**, не може да установи има ли предприятие с господстващо положение.

Анализ на практиката на Европейските съдилища - Google/DoubleClick

- Google управлява интернет търсачка, която предлага безплатни възможности за търсене за крайни потребители и осигурява онлайн рекламно пространство на собствените си уеб сайтове. Тя също така предоставя услуги за посредничество на издатели и рекламодатели за продажбата на онлайн рекламно пространство на партньорски уебсайтове чрез своята мрежа "AdSense".
- DoubleClick основно продава технологии за показване, управление и отчитане на реклами в целия свят на издателите на уебсайтове и на рекламодателите и агенциите. Тази технология позволява на издателите и рекламодателите в интернет да гарантират публикуването на реклами на съответните уебсайтове и да докладват за ефективността на тези реклами.

Предоставяне на онлайн рекламно пространство

- Нотифициращата страна твърди, че съответният продуктов пазар трябва да обхване предоставянето на рекламно пространство във всички видове медии – интернет, телевизия, радио и вестници.
- Европейската комисия не приема тази широка дефиниция на съответния пазар на базата на пазарно проучване, според което офлайн и онлайн рекламата се възприемат като отделни пазари от мнозинството от респондентите.
- Използвано е емпирично проучване на пазара.

- След разследване във фаза II Комисията констатира, че Google и DoubleClick не са упражнявали конкурентен натиск и понастоящем не могат да бъдат считани за конкуренти на съответните пазари за предоставяне на онлайн рекламно пространство, посредничество в онлайн рекламата или предоставяне на технология за показване на онлайн дисплейни реклами.
- Премахването на DoubleClick като потенциален конкурент няма да има неблагоприятен ефект поради продължаващото съществуване на други конкурентни ограничения.
- Комисията също стигна до заключението, че след сливането Google няма да има способността или стимули да изключва конкурентите си или да увеличава разходите им в резултат на пазарната си сила, пазарната позиция на DoubleClick или общата пазарна позиция.

Съответни пазари

- Пазар на потребителски комуникационни услуги за смартфони
- Пазар за услуги за социални мрежи
- Пазар за онлайн рекламни услуги

Анализ – значение на пазарните дялове

- Комисията първо се съсредоточава върху пазарната мощ на новосформираното предприятието, съчетаващо пазарните лидери WhatsApp, с пазарен дял 20-30% и Facebook Messenger с пазарен дял 10-20% на пазара на потребителски комуникационни услуги.
- Комисията приема, че секторът на потребителските комуникационни услуги е и бързо развиващ се сектор, характеризиращ се с чести навлизания на пазара и кратки иновационни цикли, при които големите пазарни дялове могат да се окажат ефимерни.
- Комисията стига до заключението, че високите пазарни дялове не са непременно показателни за пазарната мощ.

Анализ на ефекта върху конкуренцията

- Страните по сливането не са близки конкуренти на пазара на потребителски комуникационни услуги.
- Значителна част от потребителите ползват едновременно и двете приложения. Следователно те трябва да се разглеждат като допълващи, а не като близки конкурентни заместители.
- WhatsApp е по-скоро в тясно конкурентно отношение с други приложения за потребителски комуникационни услуги, които използват телефонни номера или имейл адреси като идентификатор (напр. Viber), докато Facebook по-скоро се конкурира с приложения, които разчитат на социалните мрежи като идентификатори (напр. Google Hangout и Twitter)

Анализ на значението на мрежовите ефекти

- Комисията също така разглежда мрежовите ефекти като потенциална пречка за преминаването към друга мрежа, за навлизане или разширяване.
- Възможното препятстване на конкурентите поради мрежови ефекти обаче е смекчено от уравнивяващи фактори: а именно динамичната конкуренция в сектора на потребителските комуникационни услуги, бързото разрастване на индустрията, ниски бариерите на достъп, мултифункционалността и бързото и безпроблемно пренасочване на потребителите.
- Водеща пазарна позиция остава спорна, тъй като фактът, че голям брой потребители са в мрежа, не им пречи да преминат към алтернативни оператори.
- Поради това Комисията стигна до заключението, че сливането не поражда опасения за конкуренцията на пазара на потребителски комуникационни услуги.

Благодарим за вниманието!

Правна информация: Настоящата презентация отразява единствено и само възгледите на авторите ѝ и организацията, отговорна за изпълнението на проекта - Фондация "ЛИБРе", и Европейската комисия не е отговорна за използването на съдържащата се тук информация. Повече информация за организацията и данни за контакт може да намерите на адрес: <http://libreresearchgroup.org>